

TÜRK HALK OYUNLARININ GELECEĞE AKTARILMASINDA ÖĞRETİMİN ÖNEMİ VE DÖRT AŞAMALI ÖĞRETİM SÜRECİ The Importance of Teaching Process of Transformation of Turkish Folk Dances to Next Generations and The Four-Phase Teaching Process

Ferruh ÖZDİNÇER*

Özet: Türk halk oyunlarının sağlıklı öğretimi ve öğrenimi, uygulama aşamalarında kullanılan bilimsel yöntemlerin ve öğretme-öğrenme yaklaşımlarının kullanılması yoluyla olacaktır. Türk halk oyunlarının gelecek kuşaklara aktarılması, korunup, kalıcılığının sağlanması, öğrenen kişilerde bütünsel gelişimin sağlanması bu alanda öğreticilik yapan kişilere bağlıdır.

Halk oyunlarının öğretim amacına uygun olarak öğrencilere bilgi, beceri ve davranış kazandırmak üzere dört aşamadan oluşan bir öğretim süreci kullanılmalıdır. Bu süreç içinde öğrencinin teknik ve artistik yönden gelişimi sağlanarak, öğretimde ulaşılmak istenen başarıya ulaşılabacaktır.

Bu aşamalar şunlardır;

1- Hazırlık aşaması: Türk Halk Oyunlarının sanatsal, kültürel ve sportif yanlarının ele alındığı, öğretici açısından da nota, notasyon ve analizlerin oluşturulduğu bir aşamadır.

2- Bilgilendirme aşaması: Öğrencilere yöre ve oyunlar hakkında bilgilerin verildiği, aydınlatıcı açıklamaların yapıldığı, görsel ve işitsel tanıtımın yapıldığı aşamadır.

3- Uygulama aşaması: İyi bir ısınma ve antrenman programı dahilinde, en uygun yöntem ve tekniklerle oyun veya oyunların öğrenciye aktarıldığı aşamadır.

4- Dönüt ve düzeltme aşamasıdır: Öğrencilerin eksik ve yanlışlarının belirlenip düzeltildiği, değiştirildiği ve tamamlandığı aşamadır.

Genel öğretim yöntemlerinden, çağdaş eğitim bulgularından ve dans biliminin verilerinden yararlanarak halk oyunlarımızda uygulamamız gereken öğretim sürecinin, bilimsel yöntemler ve sistematik aşamalar doğrultusunda uygulanması gerekmektedir.

Anahtar sözcükler: Öğretim, öğrenim, bilimsel yöntem, Türk halk oyunu, notasyon, teknik, choreology.

Abstract: True teaching and learning of Turkish Folk-Dances is possible only if teaching-learning approaches and scientific methods are used. Transformation of Turkish Folk-Dances to the next generations, supplying the protection and permanence and getting

* Öğr. Gör., Ege Üniversitesi, Devlet Türk Musikisi Konservatuvan, Türk Halk Oyunları Bölümü.

the total developement of the students is closely up-to the teachers' knowledge about this subject.

A four – phase teaching process must be used to make the students able to earn the needed knowledge, skill and special behaviours fitting to the main objective of folk-dance education. This process will bring the success on the target by getting the students developed enough both in technic and artistic scales.

The four phases:

1- Preparation Phase: Turkish folk-dances are thought in artistic, cultural and sportive perspectives. Also music and movement notations are thought, some analyses are made.

2- Information Phase: Information about the local styles and dances is given, illustrative explanations and audio-visual introductions are made.

3- Applying Phase: The dances are thought by using the most suitable methods included in a good warm-up and training programme.

4- Check-up and Correction Phase: The missings and mistakes of the students are determined and corrected.

The teaching process of our folk dances by using the general teaching methods, modern instruction findings and dance-science data must be aplicated in the direction of scientific methods and systematic steps.

Keywords: Teaching, learning, scientific method, Turkish folk dance, movement notation, training, condition, technique, koreoloji, dance analysis.

Türk halk oyunlarının sağlıklı öğretimi¹ ve öğrenimi², uygulama aşamalarında kullanılan bilimsel yöntemler³in ve öğretme-öğrenme yaklaşımlarının kullanılması yoluyla olacaktır. Türk halk oyunlarının gelecek kuşaklara aktarılması, korunup, kalıcılığının sağlanması, öğrenen kişilerde bütünsel gelişimin sağlanması bu alanda öğreticilik yapan kişilere bağlıdır.

Bu açıdan bakıldığında; halk oyunları öğreticisinin en önemli unsur olduğu anlaşılmaktadır. Öğreticinin halk oyunları konusunda yeterli bilgi ve beceriye ulaşması, öğretim yöntem ve tekniklerini bilmesi, öğrencilerinin fiziksel ve zihinsel gelişimi ile bu süreçte oluşan değişimleri ve motorsal yapı ile özelliklerini de bilmesi gerekmektedir. Bu aşamadaki bilimsel yaklaşımlar, öğretim yaptığımız kişilerde bütünsel gelişimi sağlayacak ve uygulamalarda başarılı sonuçlar getirecektir.

¹ Öğretim: Bireyin yaşamı boyunca süren eğitiminin, okulda ya da sınıf ortamında planlı ve programlı bir biçimde yürütülen kısmıdır.

² Öğrenme: Bireyin yaşantıları sonunda kendi davranışlarında meydana gelen değişiklik ya da yeni bir davranışın oluşma sürecidir.

³ Bilimsel Yöntem: Bilimsel düşünüş anlayışına göre gerçeklere ulaşmanın en güvenilir, en verimli ve başarılı yoludur.

Bunun için de; halk oyunları öğretiminde öğrencilere bilgi, beceri ve davranış kazandırmak üzere dört aşamadan oluşan bir öğretim süreci kullanılmalıdır. Bu süreç içinde öğrencinin teknik ve artistik yönden gelişimi sağlanarak, öğretimde ulaşılmak istenen başarıya ulaşılabacaktır.

Bu aşamalar şunlardır;

- 1- Hazırlık aşaması
- 2- Bilgilendirme aşaması
- 3- Uygulama aşaması
- 4- Dönüt ve düzeltme aşamasıdır

1. Hazırlık Aşaması

Bu aşamada daha çok öğrencinin zihinsel gelişimini etkileyecek yaklaşımlarda bulunulmalıdır.

Halk oyunlarını sevdirecek, ilgi ve merak uyandıracak, kendine ve çevresine güvenini sağlayacak, birlik ve bütünlüğü oluşturacak, konunun kültürel, sanatsal ve sportif değerlerini ifade edecek, motivasyonu gerçekleştirecek anlatımlar ve çalışmalar yapılmalıdır.

Kültürel bazda ele alındığında; geçmişten günümüze gelen oyunlarımıza sahip çıkılması, gelecek kuşaklara sağlıklı bir biçimde aktarılmalı gereği ifade edilmelidir.

Sanatsal boyutta ise; bu çerçeve içindeki konumu, kullanılabilirliği, toplumun bu açıdan halk oyunlarına bakışı, ulusal ve evrensel boyutları, sahne ve sahnelemenin önemi belirtilmelidir.

Sportif açıdan bakıldığında ise; halk oyunlarının fizyolojik ve motorsal yapıyı nasıl etkilediğini, yapılan hareketlerin vücudun hemen hemen her bölgesindeki kas gruplarını çalıştırdığını, kalp ve kan dolaşımını etkilediğini anlatarak ısınmanın, kondisyon oluşturmanın ve antrenmanın önemi vurgulanmalıdır.

2. Bilgilendirme Aşaması

Bu aşamada “*Anlatma ve Örnek Olay Yöntemi*”⁴ni uygulayan öğretici oyun hakkında açıklayıcı, belirtici ve aydınlatıcı bilgiler vermelidir. Mantıksal bir sıralamaya sokulmuş bilgiler ve örnekler öğrenciye aktarılırken meslekî terimlerin

⁴ Anlatma ve örnek olay yöntemi: Öğretmen merkezli bir yöntem olup, öğretmenin bilgiyi öğrencilere aktarması ve örnek bir olayın var olmasıyla kullanılan bir yöntemdir. G.b.i.b.,Özcan DEMİREL, *Genel Öğretim Yöntemleri*, Ankara: Usem Yayınları-11, 1995.

doğru kullanılmasına, ses tonuna, anlaşılır ve doğru bir dil kullanmaya dikkat edilmelidir.

Psikolojik olarak hazırlanmış, istekli ve meraklı hale gelmiş öğrenciye oyunun adı ve yöresi, yörenin coğrafik yapısı, tarihi, iklimi, ekonomisi, geçim kaynakları ve yaşam şartları, çevresiyle olan ilişkileri, kültürel etkileşimleri, yöredeki mezhepler ve etnik gruplar hakkında açıklamalar yapılmalıdır.

Yörede oynanan oyunların genel adım yapıları, kuruluş ve biçimsel formları, buna dayanarak hangi türe girdikleri, kız-erkek oyunları, geleneksel müzik formu ve kullanılan sazlar, yöresel giysi, takılar ve süslenme hakkında bilgi verilmelidir.

Fotoğraflar, videokasetler ve yansıtım araçları ile yöre ve oyunlar hakkında görsel bir tanıtım yapılmalıdır.

Oyunun geleneksel müziği dinletildikten sonra düzenleme yapılmış örnekler de dinletilmelidir. Müzik formu açıklanan oyunun ritim ve ezgisi öğretici tarafından örneklenmelidir.

Oyunun kökeninde yatan bir efsane ya da öykü varsa, bunu anlattıktan sonra oyunun dayandığı bir olay ve içindeki tema vurgulanmalı, adının anlamı, ne zaman ve nerelerde kimler tarafından oynandığı açıklanmalıdır.

Yöredeki diğer oyunlardan ayrı bir biçim ve adım yapısına sahip ise bu özellikler ve oyunda kullanılan araç-gereçler belirtilmelidir.

Oyunu oluşturan bölümler, adım cümleleri ve bunların sıralanışı verildikten sonra, müzik ve ritim notalarıyla beraber oyun (hareket) notasyonu⁵ öğrencilere dağıtılmalıdır.

3. Uygulama Aşaması

Öğretilecek oyun hakkında bilgilerin açıklanması ve bu bilgilerin beceriye dönüştürülmesi aşamasında öğretici "*Gösterip Yaptırma Yöntemi*"⁶ni kullanmalıdır. Bu yöntemi uygulamaya koyan öğretici oyunu sırayla ve aşamalı olarak öğretmeli, bir beceri tam öğrenilmeden diğerine geçmemelidir. Öğrenciye istenilen beceriyi kazanması için yeterli zaman ve tekrar şansı tanınmalıdır. Uygulama esnasında algılama ve efor kaybını düşünerek yeterli dinlenme ve ilgi toplama zamanı verilmelidir.

⁵ Notasyon: Hareketin ve üstün estetik değeri olan dansın yazımıdır. G.b.i.b. Suna EDEN ŞENEL, *Hareket Notasyonu*, İzmir, 1990.

⁶ Gösterip yaptırma yöntemi: Bir işlemin uygulanmasını önceden gösterip açıklama ve sonra da öğrenciye alıştırmaya uygulama yaptırarak öğretme yoludur. G.b.i.b., Özcan DEMİREL, *Genel Öğretim Yöntemleri*, Ankara: Usem Yayınları-11, 1995.

Oyun öğretimine geçmeden önce bu aşamada yapılması gereken ilk uygulama *ısınma* olmalıdır. Bedensel bir sakatlanma ve zorlanmanın olmasını engellemek ve motorsal yapıyı oyuna hazırlamak üzere yapılan ısınma, genel ve özel alan egzersizlerinden oluşmalıdır.

Genel alan ısınmasında amaç; büyük kas gruplarının kullanılmasıyla hem kasların iç ısısını arttırmak, hem de organizmayı mümkün olan en yüksek sportif performans düzeyine çıkarmaktır.

Özel ısınmada amaç; oyun içinde daha çok kullanılacak ve zorlanılacak olan bölgelerin esnekliğini, dayanıklılığını arttırmak, koordinasyonu geliştirmek ve oyun içindeki figür ve adımlara yakınlık sağlayarak oyuna hazırlık yapmaktır.

Isınmanın süresi hava şartları, çalışma ortamı ve kişinin fizyolojik yapısına göre değişmektedir. İdeal ortamlardaki bu süre 10-20 dakikadır. Ancak dikkat edilecek diğer bir husus da grubun genel yapısıdır. Antrenmanlı bir öğrenci grubunun ısınma süresi uzun tutulurken, antrenmansız grubun süresi daha kısa tutulmalıdır.

Isınmanın süresi ve uygulaması kadar önemli olan bir diğer konu da, iyi bir antrenman planı hazırlamaktır. Bu açıdan “halk oyuncularının hazırlık çalışmalarında, kondisyon oluşturmaya ağırlık vermek zorundayız. Bu dönemde teknik çalışmalara daha az yer verilmelidir. Gösteri mevsimine yaklaştıkça bu oran ters döner ve teknik çalışmalar ağırlık kazanır. Aşağıda bu duruma 5 (beş) aylık örnek bir tablo verilmiştir.

	<u>Kondisyon</u>		<u>Teknik</u>
1. Ay	%	70	30
2. Ay	%	60	40
3. Ay	%	50	50
4. Ay	%	40	60
5. Ay	%	30	70

Haftalık çalışma zamanı 2-4 saat olarak alınmıştır. ⁷

* G.b.i.b., Cengiz AYDIN, **Antrenman Bilgisi** (Basılmamış Ders Notları).

⁷ Cengiz AYDIN, “Öğreticide Olması Gereken Özellikler”, **Türk Halk Oyunlarının Öğretiminde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildirileri 6-8 Mart 1990 İstanbul**, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları: 157, Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi: 32, 1991, s: 47.

Oyun gösterimine geçmeden önce öğreticinin kullanacağı yöntem ve teknikleri tespit ederek uygulama sırasını dikkatle izlemelidir. Kullanacağı yöntemin oyuna uygunluğu ve kullanılabilirliği bu aşamada çok önemlidir.

Türk halk oyunlarının türleri incelediğinde ve değişik türlerden oyunların koreolojik⁸ yapıları göz önüne alındığında öğretimde kullanacağımız en uygun yöntemin *Tümden Gelim Yöntemi*⁹ olduğu kanaatine varılmıştır. Öğretimin baz alındığı birçok alanda ve hemen hemen dünyanın her yerinde kullanılan yöntemlere baktığımızda da bu süreç içinde en kullanışlı yöntemin tümden gelim olduğu göze çarpmaktadır. Yapılan araştırmalar ve deneyler sonucunda insan beyninin bütünü daha hızlı algıladığı, gözün hareket ve nesnelere bir bütün olarak beyne ilettiği ortaya çıkmıştır. Bu araştırmayı onaylamak adına aşağıdaki yazıyı okumamız yeterli olacaktır:

“Cambridge Üniversitesinde yapılan bir araştırmaya göre, bir kleimedeki hafırlreın hnağı sıarda didizlikleri dğeil, ilk ve son hafırlreın dğoru yedre olamalrı öenm şamıatkadır. Geırsı taammen kamradaşır ve yniede surosnuz olraak okubanılır. Buunn sbeebi isnan benynın her hafrı tek tek dieğl kemileelrı bir btüün oralak omukadısır.”

Bütünden parçaya gelerek uygulanan bu yöntem her yaş ve deneyimdeki gruplarda kullanılabilir.

Bu yöntemin uygulanmasında adım yapısına göre, bazen bir oyunun tamamı, bazen de bir adım cümlesinin bütünü ele alınmalıdır.

Adımlar ve adımları oluşturan hareketler arasında akıcılığı sağlayan dinamik bir yapı mevcuttur. Bu dinamik yapı sayesinde adımlar, bu adımlar sayesinde de adım cümleleri oluşmaktadır.

Sıralı hareketlerin oluşturduğu bu dinamik yapıyı aktarmanın en sağlıklı yolu tümden gelim yöntemini kullanmaktır.

Bazı oyunların öğretiminde kullanılan diğer bir yöntem de *Tüme Varım Yöntemi*dir. Parçadan bütüne gidilerek uygulanan bu yöntem halk oyunlarımızdaki koreolojik yapıya göre belirlenir. Adım cümlelerinin çok uzun olması, adımların karmaşık ve zor olması, oyunlarımızın algılanmasında ve aktarılmasında zorluk yaratır. Bu durumlarda adımları ve adım cümlelerini bölme ihtiyacı duyarız. Eğer böyle bir parçalama ve bölme yapılacaksa, oyunun çok iyi analiz¹⁰ edilmesi gerekmektedir.

⁸ Koreoloji: Dans bilimi.

⁹ Tümden gelim: Bütünden parçaya doğru izlenen yol.

¹⁰ Oyun analizi: Oyunun koreolojik yapısı ve yöresel özelliklerinin çözümlenip, değerlendirilmesidir.

Analizi yapılmış oyunun kuruluş¹¹ ve müzik formu¹² bölünmeye ve parçalanmaya imkân tanıyor ve bunların tekrar birleşiminde bir kayıp yaratmıyorsa, adım veya adım kümelerinin en uygun yerinden bölme işlemi yapılır ve adım veya adım cümlesi bu parçalardan itibaren öğretilir. Eğer koreolojik yapı buna uygun değil yada birleşme tam olarak gerçekleşmiyorsa oyun, tümünden gelim yöntemi ile verilmelidir.

Özet olarak, Türk halk oyunlarının öğretilmesinde daha çok kullanılması ön görülen yöntem *Tümünden Gelim Yöntemi* olmalıdır.

Belirlenmiş olan yöntemin kapsamı içerisinde sayı ve müzik kullanımı öğretim aşamasının teknik bölümünü oluşturmaktadır. “En basit anlamıyla teknik, belli bir sonucu elde etmek için kullanılan araçlardır.”¹³ Sayı, ritim ve ezginin kullanımı oyunun koreolojik yapısına göre olmalıdır. Özellikle sözel sayım doğru ve eksiksiz yapılmalıdır.

Sözel sayım ile oyun içindeki tüm vurgu ve aksiyonlar ortaya çıkarılıp ifade edilebilmektedir. Dolayısıyla oyunun ezgisi ve ritmi ile belirlemediğimiz noktalar sayının kullanılmasıyla daha rahat ve somut bir şekilde aktarılacaktır.

Daha önceden adım ve müzik analizi yapılmış oyunun, oyun bölümleri ile müzik bölümlerinin, adım cümleleri ile de müzik cümlelerinin eşleştirilmesi gerekmektedir. Buna göre bir adım cümlesinin kaç müzik cümlesinden oluştuğu, bir müzik cümlesinin de kaç ölçüden meydana geldiği anlaşılacaktır.

Ölçü içinde, süre biriminin değeri ve bu değerden kaç tane olduğu görülmektedir.

Herhangi bir oyunun bir adım cümlesinin, eşdeğer olduğu müzik cümlesi bir ölçüden oluşabildiği gibi, bir başka oyunun bir adım cümlesine eşdeğer olan müzik cümlesi iki, dört vs. ölçüden de oluşabilir. Bunun yanında müzik cümlesi ile adım cümlesinin ancak belli tekrarlar sonunda eşleştiği oyunlarımız da mevcuttur. Bu tip oyunlarımızın koreolojik yapıları dikkatle incelenmeli ve yöredeki diğer oyunlarla adım analizleri karşılaştırılarak değerlendirilmelidir.

Sözel sayım yapacağımız oyunlarda bu özelliklere dikkat ederek oyunun usulüne ve adım yapısına göre hareket edilmelidir. Her bir ölçünün kendi içinde

¹¹ Kuruluş formu: Bir oyunun adım, adım cümlesi ve bölümleri ile karakter yapısı ve hareket değerleri arasındaki ilişkidir.

¹² Müzik formu: Bir eserin kurgusal bütünlüğünü sağlamak amacıyla, eseri oluşturan cümlelerin ve bölümlerin sırasal ve sanatsal düzenlenmesidir. G.b.i.b. Onur AKDOĞU, *Türler ve Biçimler*, 2003, İzmir.

¹³ İbrahim ARMAĞAN, *Bilimsel Yöntem*, İzmir: DEÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları-16-a, 1983, s: 22.

sayılabileceği gibi, ölçüler bir tam sayı ya da bölünmüş tam sayı olarak sayılabilirler. Bunu belirleyen de genelde adım cümlesinin geleneksel yapısıdır.

Oyundaki vurgu ve aksiyonları en iyi biçimde karşılayan sayım, zaman ve birim değer açısından adım yapısına en uygun olanıdır.

ADIM CÜMLESİ

2/4

Ör: 1 2 3 4 1 ve 2 ve 1 2 1

ADIM CÜMLESİ

9/4

Örnekler:

1.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	1ve	2ve	3ve	4ve	5ve	6ve	7ve	8ve	9ve
3.	1	ve	de	2	ve	3	ve	4	ve

Sayımdaki rakamlar ya ölçü içindeki zamanı ifade etmeli, ya da adım cümlesi içerisindeki ölçü sayısını ifade etmelidir. Ölçü sayısını kullanırken adım yapısına göre tam sayılar, yani ölçüler bölünerek mertebesi¹⁴ de alınabilir. Buna göre "1" tam sayısının yarısı "ve" olabildiği gibi bu değerler adım içinde seyir eden vurgu ve aksiyonlara göre eşit de olabilir. Yani "1" tam sayısına karşılık gelen "ve" tam sayısı kullanılabilir. Aksak usullerde kullanılan "de" ifadesi de "1" tam sayısına ve "ve" tamsayısına eşittir. Özellikle metronomu yüksek ve içerdiği ölçü sayısı fazla olan oyun ve adım cümlelerinde sayım tekniğini belirleyen yine oyunun adım yapısıdır.

¹⁴ Mertebesi: Bir usulde zaman ve vuruşlar değişmeden süre biriminin usulün temposuna göre değişmesidir. G.b.i.b. Şeref ÇAKAR, *Türk Musikisinde Usûl*, MEB. Basım Evi, 1996, İstanbul.

The image displays four musical notation examples on a five-line staff, each with a 4/4 time signature. The first example shows four quarter notes labeled 1, 2, 3, and 4. The second example shows a sequence of notes: a quarter note labeled 1, a half note labeled 've', a quarter note labeled 2, a half note labeled 3, a half note labeled 've', and a quarter note labeled 4. The third example shows a sequence of notes: a quarter note labeled 1, a half note labeled 've', a quarter note labeled 2, a half note labeled 've', a quarter note labeled 3, a half note labeled 've', a quarter note labeled 4, a half note labeled 've', and a quarter note labeled 'de'. The fourth example shows a sequence of notes: a quarter note labeled 1, a half note labeled 've', a quarter note labeled 'de', a half note labeled 2, a half note labeled 've', and a quarter note labeled 3, a half note labeled 've'.

Sözel sayımı kullanan öğreticinin oyuna eşlik ettiği de düşünülerek, kondisyonunu ve nefesini ekonomik kullanmalıdır. Dolayısıyla, hem oynayıp hem sayabilmeli, hem de tartımı ve adım yapısını etkilememelidir. Bunun için de sayım tekniğini doğru tespit etmelidir.

Türk halk oyunlarımız içerisinde sözel sayımı çok az kullandığımız ya da hiç kullanmadığımız oyunlarımız da mevcuttur. Bu oyunlarımızın adım yapısı oyunun türküsüne, daha doğrusu türkünün sözlerine göredir. Bu sözler belli bir usule dayalı olduğu gibi serbest ölçüde de olabilir. Türkü içindeki bu yapı, oyunun adım yapısını da bağlayıcı kılmaktadır. Örneğin; *Hezin hezin, Urfani, vb.*

Oyun öğretimi için geçerli yöntem ve tekniği belirleyen öğretici, oyunun tamamını müzik eşliğinde örneklemelidir. Bu örnekleme tekrarlanarak ezgi, ritim ve sözel sayım ile ayrı ayrı yapılmalıdır.

Adım cümleleri ve oyun bölümleri ayrılmış olan oyunun öğretim sırası geleneksel sıralamaya göre olmalıdır.

Türk halk oyunlarımızın kuruluş formlarında adım cümlelerinin sıralanışı genelde, yavaştan hızlıya ve basitten zora doğrudur. Genelde bir hazırlık bölümü olup, kişi bu bölümde fiziksel ve ruhsal açıdan oyuna adapte olmaktadır.

Halk oyunları öğretiminde önemli olan bir diğer nokta da oyunların oynanışındaki sıralanış ve bağlanışlardır (ellerden ve omuzlardan tutma vb.). Genellikle halaylar, barlar, horonlar ve hora türü oyunlarda gördüğümüz bu

geleneksel yapı, oyun öğretiminde de korunmalı ve oyuncular dizilişlerinden ayrılmamalıdır. Yanındaki oyuncunun omuz titretmesi, aksiyonları, plieleri¹⁵ ve vurguları ile oluşan etki ve tepkiler oyun dizilişini ve oyuncuları belli bir formda tutmaktadır. Öğretim sırasında bu yapının ayrılarak, oyuncuların tek tek çalıştırılması oyun bütünlüğünü bozmaktadır. Bu tip oyunlarda ellerin ve kolların konumu çalışma sonuna bırakılmamalı, oyun içindeki bütün adımlar bütün halinde verilmelidir.

4. Dönüt ve Düzeltme Aşaması

Eğitim ve öğretim süreci içerisinde çoğu zaman birlikte kullanılan *dönüt* ve *düzeltilme*, öğrencilerin eksik ve yanlışlarının belirlenip düzeltilmesi, değiştirilmesi ve tamamlanması anlamındadır.

Oyundaki birlik ve bütünlüğün sağlanması, bireysel ve toplu hataların giderilmesi, tavır, detay, geleneksel komut ve nidaların çalışılması bu aşamada yapılması ve üzerinde durulması gereken unsurlardır.

Bunların gerçekleşmesi için öğreticinin grubu çok iyi izleyip denetlemesinin yanında, öğrencilerin de oto kontrolünü sağlaması gerekir. Bunun için de çalışmanın filme alınıp öğrenciye izletilmesi, öğrencinin kendini görüp sınaması (hatalarını görmesi) açısından etkilidir. Bunun yanında ayna karşısında yapılan çalışmalar da oto kontrol açısından verimli olacaktır.

Öğrencilerin oyun içinde zorlandıkları ya da yanlış yaptıkları kısımlar üzerinde durularak bunların pekiştirilmesi ve hataların düzeltilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmaların daha yararlı ve sağlıklı olabilmesi için öğrencilerin küçük gruplara ayrılarak izlenmesi ve her öğrenciyle yakından ilgilenerak oyunun kavratılması sağlanmalıdır.

Oyunun seyri açısından önem arz eden ve belirtilmesi gereken detaylar vurgulanmalı, üzerinde çalışılmalıdır.

Oyundaki bütünlüğünün sağlanması için, oyunun türüne, tavrına ve temasına göre jest ve mimiklerin kullanılması sağlanmalıdır. Oyun içinde kullanılan mendil, kaşık gibi gereçlerin geleneksel tutuşu, çalınışı ve sallanışı gösterilip oyun içinde kullanımı sağlanmalıdır.

Ekip başının, ekip sonunun ve solo yapanların hareketleri ve oyun gereçleri belirtilmeli, kullanımı ve uygulanışı yapılarak tüm gruba öğretilmelidir.

¹⁵ Plié: Bir bale figürü. Üst gövdenin olanca asaletiyile dimdik tutulması esnasında dizlerin kırılması suretiyle gerçekleştirilir. Kelimenin kökeni fr. Katlamak, kıvrımdan gelir.

* G.b.i.b., Özcan DEMİREL, *Genel Öğretim Yöntemleri*, Ankara: Usem Yayınları-11, 1995.

Öğreticinin müdahalesine gerek kalmadan oyunu oynayabilecek duruma gelen öğrenciler, son olarak geleneksel biçimde ve müzik eşliğinde oyunu sergilemelidir.

Sonuç olarak;

Genel öğretim yöntemlerinden, çağdaş eğitim bulgularından ve dans biliminin verilerinden yararlanarak halk oyunlarımızda uygulamamız gereken öğretim sürecinin, bilimsel yöntemler ve sistematik aşamalar doğrultusunda uygulanması gerekmektedir.

Türk halk oyunlarının öğretiminde kullanılması gereken bilimsel yöntem ve tekniklerin; uygulama ve beceriye dayanan, kısa zamanda kalıcı ve sağlıklı aktarımı gerektiren, teorik ve pratik bilgilerle çağdaş eğitimin bulgularını içeren çalışma ve yaklaşımlardan oluşması gerektiği unutulmamalıdır. Halk oyunları öğretiminin, uygun yöntem ve tekniklerle belirli bir sırada öğretilmesinin yanında, gerekli araç-gereç ve materyallerin toplanması, sağlıklı bir çalışma ortamının sağlanması, çağdaş düzeyde eğitim-öğretim uygulayan öğretmenlerin olması, bilimsel yaklaşımın gereğidir.

Kaynaklar:

AKDOĞU, Onur; **Türler ve Biçimler**, 2003, İzmir.

AKGÜN, Necati; **Egzersiz Fizyolojisi I-II**, Ankara: Gökçe Ofset Matbaacılık, 1989.

ALTUNTAŞ, Yener; “Halk Oyunları Öğretiminde Geleneksel Metottan Sistematik Metoda”, **Türk Halk Oyunlarının Öğretiminde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildirileri 6-8 Mart 1990 İstanbul**, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları: 157, 1991.

ARMAĞAN, İbrahim; **Bilimsel Yöntem**, İzmir: DEÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları-16-a, 1983.

AVŞAR, Mehmet Emin; “Kültürel Değişme Süresince Halk Oyunları, Öğretici ve Öğrencilerde Aranılan Özellikler, Öğretim Yöntemleri”, **Türk Halk Oyunlarının Öğretiminde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildirileri 6-8 Mart 1990 İstanbul**, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları: 157, 1991.

AYDIN, Cengiz; “Öğreticide Olması Gereken Özellikler”, **Türk Halk Oyunlarının Öğretiminde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildirileri 6-8 Mart 1990 İstanbul**, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma Dairesi Yayınları: 157, 1991.

AYDIN, Cengiz; **Antrenman Bilgisi Ders Notları (Basılmamış)**, İzmir; E.Ü. D.T.M.K. Türk Halk Oyunları Bölümü.

AYDIN, Cengiz; **Halk Oyunlarında Toplumsal Yapılanma**, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, 1992.

AYDIN, Cengiz; **Türkiye’de Spor Olarak Halk Oyunlarının Örgütlenmesi**, İzmir: Doktora Tezi (Basılmamış), 1985.

AYDIN, Mustafa; **Eğitim Yönetimi**, Ankara: Çağ Matbaası, 1988.

BAŞARAN, İbrahim Ethem; **Eğitim Psikolojisi**, Ankara: Gül Yayınevi, 1988.

BAYKURT, Şerif; “Türk Halk Oyunlarının Öğretilip Yaygınlaştırılması Üzerine Notlar”, **Türk Halk Oyunlarının Öğretiminde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildirileri 6-8 Mart 1990 İstanbul**, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları: 157, 1991.

ÇAKAR, Şeref; **Türk Musikisinde Usül**, MEB. Basım Evi, 1996, İst.

ÇETİNKALP, Orhan; “Halk Oyunları Öğretiminde Yaş Gruplarının Psikolojik ve Motorsal Özellikleri, Öğretim Yöntemleri”, **Türk Halk Oyunlarının Öğretiminde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildirileri 6-8 Mart 1990 İstanbul**, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları: 157, 1991.

DEMİREL, Özcan; **Genel Öğretim Yöntemleri**, Ankara: Usem Yayınları-11, 1995.

DÜNDAR, Uğur; **Antrenman Teorisi**, İzmir: Onlar Ajans, 1994.

KARADEMİR, Abdurrahim; “Halk Oyunlarımızın Öğretiminde Karşılaşılan Problemler”, **Türk Halk Oyunlarının Öğretiminde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildirileri 6-8 Mart 1990 İstanbul**, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları: 157, 1991.

KAYA, Yahya Kemal; **Eğitim Yönetimi**, Ankara: Set Ofset Matbaacılık, 1991.

MURATLI, Sedat; **Çocuk ve Spor**, Ankara: Bağırhan Yayınevi, 1997.

ÖZBAYDAR, Sabri; **İnsan Davranışlarının Sınırları ve Spor Psikolojisi**, Serbest Matbaası, 1983.

ÖZDİNÇER, Ferruh; **Türk Halk Oyunlarının Öğretiminde Kullanılacak Yöntem ve Teknikler**, İzmir, Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), 1998.

ÖZOĞLU, Süleyman Çetin; **Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, İzmir: E.Ü. Sosyal Bilimler Fakültesi Yayınları-3, 1982.

RAZON, Norma; “Yaratıcılığı Geliştirici Oyunla Eğitim”, **Yaratıcı Toplum Yolunda ÇAĞDAŞ EĞİTİM**, İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları 1, 1990.

SAYIN, Şârâ; “Çağdaş Eğitimde Amaç ve Yöntem”, **Yaratıcı Toplum Yolunda ÇAĞDAŞ EĞİTİM**, İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları 1, 1990.

ŞENEL, Suna EDEN; **Halk Oyunları Yazımı I-III**, İzmir: Levent Müzikvi Yayınları, 1990.

TURGUT, İhsan; **Eğitim Üzerine**, İzmir: Bilgehan Matbaası, 1991.

TÜRKDOĞAN, Orhan; **Bilimsel Değerlendirme ve Araştırma Metodolojisi**, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1995.

ÜNAL, Şahin; “Türk Halk Oyunlarının Öğretiminde Öğretim Elemanı İle İlgili Problemler”, **Türk Halk Oyunlarının Öğretiminde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildirileri 6-8 Mart 1990 İstanbul**, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma Dairesi Yayınları: 157, 1991.